

O.X.Xamidov, D.Sh.Yavmutov,
N.S.Ibragimov, S.U.Tadjiyeva

EKSKURSIYA XIZMATINI

TASHKIL ETISH

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

**O.X.Xamidov, D.Sh.Yavmutov, N.S.Ibragimov,
S.U.Tadjiyeva**

**EKSKURSIYA XIZMATINI TASHKIL
ETISH**

oliy ta'lim muassasalari uchun o'quv qo'llanma

**“Durdona” nashriyoti
Buxoro – 2023**

UO'K 069.157:379.83(075.8)

77ya73

E 41

Ekskursiya xizmatini tashkil etish [Matn] : o'quv qo'llanma / O.X. Xamidov, D.Sh. Yavmutov, N.S. Ibragimov, S.U. Tadjiyeva. - Buxoro: "Sadriddin Salim Buxoriy" Durdona, 2023.-252 b.

KBK 77ya73

Mazkur o'quv qo'llanma gidlar, gid-tarjimonlar, yo'riqchi-yo'l boshlovchilar, ekskursiya yetakchilari, turizm, mehmonxona xo'jaligini tashkil etish va boshqarish ta'lim yo'nalishlari talabalari va professor-o'qituvchilari hamda keng omмага mo'ljallangan.

Ta'lim yo'nalishi: 61010400 – Turizm (faoliyat yo'nalishlari bo'yicha), 61010100 – Mehmonxona xo'jaligini tashkil etish va boshqarish

Taqrizchilar:

i.f.d., prof. B.N.Navruz-Zoda - Buxoro davlat universiteti
"Marketing va menejment" kafedrası professori,
O.X. Azimov – "Miracle travel" MChJ direktori

O'quv qo'llanma Buxoro davlat universitetining 2023-yil 23-martdagi 112-sonli buyrug'iga asosan nashr etishga ruxsat berilgan. Ro'yxatga olish raqami 112-41.

ISBN 978-9943-9578-2-4

MUNDARIJA

Kirish	6
1-mavzu. Gid va ekskursiya yetakchisi tayyorgarligiga qo'yiladigan talablar	8
1.1. Gid va ekskursiya etakchisi xizmatini tashkil qilishning huquqiy asoslari	8
1.2. Gid kasbining o'ziga xos xususiyatlari	14
1.3. Gidning shaxsiy fazilatlari, mahoratiga qo'yiladigan talablar ..	17
1.4. Gidning nuq madaniyati	23
1.5. Gid faoliyatini tashkil etishning bosqichlari	30
2-mavzu. Gidlik ishining ijtimoiy mas'uliyati	41
2.1. Gidlar (ekskursiya etakchisi)ning professional etika kodeksi ..	41
2.2. Ekskursiya etakchisining xulqi (axloqi)	42
2.3. Gidlar faoliyatlarining psixologik jihatlari	44
2.4. Gidning kompetensiyasi	45
2.5. Gid-ekskursiya etakchisi kompetensiyalari tarkibiy tuzilishi ..	59
3-mavzu. Gid-yo'l boshlovchilar (yo'riqchilar)ni tayyorlash (qavva tayyorlash)	65
3.1. Kasbiy kompetentlik	65
3.2. Yo'riqchi-yo'l ko'rsatuvchi kompetensiyalari	72
4-mavzu. Ekskursiya xizmati mazmun-mohiyati	78
4.1. Ekskursiya xizmati maqsadi va vazifalari	78
4.2. Ekskursiya xizmati mulqot shakli sifatida	81
4.3. Ekskursiya xizmati pedagogik jarayon sifatida	83
5-mavzu. Ekskursiya xizmatining funksiyalari, xususiyatlari va ekskursiya xizmatini tasniflash	86
5.1. Ekskursiya xizmatining asosiy funksiyalari	86
5.2. Ekskursiya xizmatining xususiyatlari	90
5.3. Ekskursiya xizmatini tasniflash	91
6-mavzu. Ekskursiya xizmatini tayyorlash texnologiyasi	96
6.1. Yangi ekskursiyani tayyorlash jarayoni	96
6.2. Ekskursiya xizmatining maqsadi, vazifasi va mavzusini aniqlash	99
6.3. Ekskursiya xizmati ma'lumotlari uchun manbalar izlash	101
6.4. Ekskursiya xizmatining asosiy va individual matnini tayyorlash	101
6.5. «Gid portfeli» ni tayyorlash	106

7-mavzu. Ekskursiya obyektlarini tanlash va baholash	108
7.1. Ekskursiya obyektlarini tasniflashning ahamiyati	108
7.2. Ekskursiya obyektlarini baholash mezonlari	110
8-mavzu. Ekskursiya xizmati marshrutini tuzish va sinov ekskursiyasini o'tkazish tartibi	113
8.1. Ekskursiya xizmati marshrutini tayyorlash jarayoni	113
8.2. Ekskursiya xizmatining texnologik xaritasini tuzish	115
8.3. Sinov ekskursiyasini o'tkazish va ekskursiya mavzusini tasdiqlash tartibi	121
9-mavzu. Ekskursiya xizmatida obyektlarni ko'rsatish usullari 124	
9.1. Ekskursiya xizmatida obyektlarni ko'rsatishning vazifasi	124
9.3. Obyektlarni ko'rsatishning usullari	129
10-mavzu. Ekskursiya xizmatida obyektlarni hikoya qilish usullari	133
10.1. Ekskursiya xizmatida obyektlarni hikoya qilish vazifalari	133
10.2. Ekskursiya xizmatida obyektlarni hikoya qilishning o'ziga xos xususiyatlari	135
10.3. Obyektlarni hikoya qilishning usullari	138
11-mavzu. Ekskursiya xizmatining tashkiliy masalalari	142
11.1. Ekskursiyani o'tkazish texnikasi	142
11.2. Ekskursantlarda e'tibor susayishi va uni bartaraf etish yo'llari	147
12-mavzu. "Yeti pir" yo'nalishi bo'yicha ziyorat	150
12.1. "Yeti pir" yo'nalishi bo'yicha ziyorat marshrutini tashkillashtirish	150
12.2. "Yeti pir" yo'nalishi bo'yicha ziyoratni amalga oshirish	153
13-mavzu. Buxoroning qal'a darvozalari ("Moziy darvozalari")	174
13.1. Buxoroning qal'a darvozalari ("Moziy darvozalari") marshrutini tashkil qilish	174
13.2. Buxoroning qal'a darvozalari ("Moziy darvozalari") sayohatini amalga oshirish	177
14-mavzu. "Buxoro eski shahri" marshruti bo'yicha ekskursiya	191
14.1. "Buxoro eski shahri" marshruti bo'yicha ekskursiyani tashkil etish	191
14.2. "Buxoro eski shahri" marshruti bo'yicha ekskursiyani amalga oshirish	195

15-mavzu. Buxoro muzeylari bo'yilab ekskursiya	202
15.1. Muzeylarda ekskursiya o'tashning o'ziga xosliklari	202
Buxoro muzeylari bo'yilab ekskursiyani tashkil etish	204
15.2. Buxoro muzeylari bo'yilab ekskursiyani amalga oshirish	205
16-mavzu. Buxoro shahri atrofidagi tarixiy yodgorliklariga sayohat	220
16.1. Buxoro shahri atrofidagi tarixiy yodgorliklariga sayohatni tashkil etish	220
16.2. Buxoro shahri atrofidagi tarixiy yodgorliklariga sayohatni amalga oshirish	224
Glossariy	233
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati	247

O.X.Xamidov, D.Sh.Yavmutov, N.S.Ibragimov, S.U.Tadiyyeva

EKSKURSIYA XIZMATINI TASHKIL ETISH

oliy ta'lim muassasalari uchun o'quv qo'llanma

Muharrir: A. Qalandarov
Texnik muharrir: G. Samiyeva
Musahhih: Sh. Qahhorov
Sahifalovchi: M. Bafoyeva

Nashriyot litsenziyasi AI № 178. 08.12.2010. Original-
maketdan bosishga ruxsat etildi: 16.05.2023. Bichiml 60x84.
Kegli 16 shponli. «Times New Roman» garn. Ofset bosma
usulida bosildi. Ofset bosma qog'ozl. Bosma tobog'i 15,7.
Adadi 100. Buyurtma №236.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ
“Durdona” nashriyoti: Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.
Bahosi kelishilgan narxda.

“Sadriddin Salim Buxoriy” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy. Tel.: 0(365) 221-26-45

О'QUV ADABIYOTINING NASHR RUXSATNOMASI

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va
innovatsiyalar vazirligi Buxoro davlat universitetining
2023yil "23" martdagi "112"-sonli buyrug'iga asosan

O.X. Xamidov, D.Sh. Yavmutov, N.S. Ibragimov, S.U. Tadjiyeva

(muallifning familiyasi, ismi-sharifi)

61010100-Mehmonxonona xo'jaligini tashkil etish va boshqarish

(ta'lim yo'nalishi (mutaxassisligi))

ning talabarlari (o'quvchilari) uchun
tavsiya etilgan

Ekskursiya xizmatini tashkil etish

(o'quv adabiyotining nomi va turi: darslik, o'quv qo'llanma)

nomi o'quv qo'llanma

ga

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi
tomonidan litsenziya berilgan nashriyotlarda nashr
etishga ruxsat berildi.

Ro'yxatga olish raqami

112-41

Rektor O.Xamidov